

STAROSTI PRIJAZNA MESTA IN OBČINE

STAROSTI PRIJAZNO MLADO MESTO – VELENJE

Čeprav Velenje med slovenskimi mesti velja za najmlajše, je med njimi vzor starosti prijaznega mesta. Od leta 2009, ko so se pridružili družini slovenskih mest, ki so starosti prijazna po priporočilih Svetovne zdravstvene organizacije, se je v Velenju zgodilo marsikaj, kar je sicer velenjsko, bilo pa bi starosti prijazno tudi v kateremkoli drugem mestnem okolju.

Starosti prijazno mesto je program vsakega mesta posebej, mestne občine in njenega župana. Kjer župan in občina ne sodelujeta, programa samo z aktivnimi seniorji ni mogoče vzdrževati. Velja tudi obratno; kjer seniorji niso aktivni, še tako prizadeven župan programa ne more peljati naprej. V Velenju sta se oba pogoja združila v vzornem sodelovanju. Prizadeveni župan, gospod Srečko Meh, in njegov naslednik, gospod Bojan Kontič, sta ob pomoči predstavnice občinske uprave, gospe Nevenke Lempl, in zastopnice seniorjev, gospe Marije Vrtačnik, ter aktivnem sodelovanju številnih članov seniorskega odbora, izpeljala kar nekaj projektov, ki jih je vredno opisati.

Ko so člani seniorskega odbora na ustanovitvenem srečanju prejeli vademekume, ki jih je z namenom učinkovitejšega sodelovanja pri programu pripravil Inštitut Antona Trstenjaka, so po šestih mesecih opazovanja življenja v mestu in vpisovanja svojih vtisov vanje pripravili vrsto predlogov, s katerimi so na skupnih delavnicah oblikovali **usklajena stališča** o ukrepih, s katerimi bi Velenje postalo bolj starosti prijazno. Posredovali so jih tako občinskim službam, kot tudi ustanovam in podjetjem, na katere so se predlogi nanašali; centru za socialno delo, policijski

postaji, avtobusnemu podjetju, bankam, železniški postaji, upravni enoti, lekarni in drugim. Od vseh so prejeli odgovore in pojasnila, kaj lahko izboljšajo in česa ne. Seniorji so potem oblikovali posebno gradivo, ki je nazorno prikazovalo, kaj je že bilo narejeno, kaj je v uresničevanju, kaj se bo uredilo in česa občina ne more storiti, ker ni v njeni pristojnosti.

To pa še ni vse, s čimer so velenjski seniorji dali težo svojim predlogom. Za posamezna področja, ki so jih izpostavili, so se ali posebej pogovorili z odgovornimi osebami, ali izdali publikacijo, organizirali okroglo mizo, konferenco in celo mednarodni festival. Med njimi je treba omeniti brošuro ***Vodnik po socialnih programih – tretja generacija v skupnosti mestne občine Velenje***. Vodnik je seznam socialnih storitev, institucij in njihovih dejavnosti v Velenju v letu 2011. Starejšim posreduje napotke, kako koristiti njihove usluge in dejavnosti. Natisnili so ga v 5000 izvodih in razdelili starejšim občanom po krajevnih skupnostih in mestnih četrtih.

Za boljšo informiranost meščanov – ne le starejših – so izdelali plakat ***Shema organizacij socialnega varstva*** in ga razdelili na štiri področja: socialni programi, informacije, kje je moč dobiti pomoč in kje se je možno pogovoriti. Med socialnimi programi Velenja so navedli občinske službe, dom za varstvo odraslih, društva upokojencev, Inštitut Integra, Univerzo za 3. življenjsko obdobje, društvo Hospic in društvo VID. Informacije so bile namenjene dejavnostim društev upokojencev. Pomoč je možno poiskati na reševalni postaji, v zdravstvenem domu, v ambulantah, na policiji, pri gasilcih in na telefonskih številkah bolnišnic. Po potrebi pa je v Velenju organizirano svetovanje prek telefona, spletno svetovanje in varne točke. Ko je bil plakat

pripravljen, so ga namestili na vseh mestih, ki jih starejši najpogosteje obiskujejo, npr. na društvih upokojencev, pri občinski blagajni, v centru za socialno delo, v domu za varstvo odraslih in drugod.

V okviru Starosti prijaznega Velenja so leta 2010 začeli s pripravami za odprtje **Dnevnega centra za starejše**. Povsod po Evropi so dnevni centri za starejše, kljub različnim konceptom, pomembne pridobitve starosti prijaznega gibanja. Velenjski je namenjen razvedrilu, druženju, povezovanju, socialnemu vključevanju in pomoči pri sicer samostojnem življenju. Aktivnosti centra so razdelili na tri področja. Prvo so osnovne storitve, ki jih sestavljajo druženja, oskrba, delovna okupacija, bralna terapija, trening spomina, komunikacija, gibalne vaje, skrb za zdravje, osebna nega, svetovanja in skupina za samopomoč, socialna asistenca (spremstvo k zdravniku, na banko, na pošto itd.) in priprava priložnostnih prireditvev, npr. delavnic, čajank, kulturnih dni in dni odprtih vrat. Drugo področje so promocije, npr. novih oblik institucionalnega varstva z zagotavljanjem storitev, ki staremu človeku omogočajo čim daljše bivanje doma. Tretje področje pa predstavlja dejavno vključevanje v lokalno skupnost s premoščanjem medgeneracijskih razlik, odprta predavanja s področja moderne gerontologije, prireditvami za krajane, prostovoljskim delom itd.

Preden so bile vse te vsebine načrtane, so med občane v starosti od 50 do 80 let razdelili **vprašalnik**, kakšne dejavnosti si želijo v Centru. Vrnjenih je bilo kar 39,6 % vprašalnikov, njihova analiza pa je pokazala, da 92 % starejših podpira ustanovitev Centra, katerega vsebine naj bi bile namenjene športu, strokovnim predavanjem, družabnim igram, izobraževalnim tečajem, kulinariki, lastnim izkušnjam iz čebelarstva, sadjarstva itd. Velenjski Dnevni center dokazuje, da ni pomembno, kako se dnevni center imenuje in kdo ga organizira, ampak kakšne so njegove vsebine.

V mesecu novembru 2010 so ustanovili **Posvetovalnico za starejše in ostale pomoči potrebne**. Namenjena je izboljšanju kakovosti življenja starejših ljudi v skupnosti z zagotavljanjem osebnega svetovanja v stiski, preprečevanju nasilja, socialni podpori in asistenci. Posvetovalnica dobro deluje, o njej je poročala tudi lokalna televizija.

V aprilu 2011 so že drugo leto zapored organizirali dvodnevni **Mednarodni medgeneracijski festival**. Organizirali so ga Inštitut Integra, Univerza za 3. življenjsko obdobje in Mestna občina Velenje. Tema je bila »Prostovoljstvo za vse generacije«. Prispevki domačih in tujih strokovnjakov so ponujali možnost konstruktivnega dialoga, srečanj stroke in civilne družbe, predvsem pa vnašanje idej in dobrih praks v skupnost. Dodano vrednost festivala so bile medgeneracijske delavnice z dijaki Šolskega centra Velenje in predstavniki Univerze za 3. življenjsko obdobje. Namen delavnice je bil oblikovanje skupnega akcijskega projekta. Delavnice je vodila gospa Sonja Bercko z Inštituta Integra.

Kar nekaj pripomb seniorjev se je nanašalo na **delo Zdravstvenega doma**, zato je bil organiziran sestanek z njegovim direktorjem. Seniorji so opozorili na težave, s katerimi se srečujejo pri telefonskem naročanju obiskov pri zdravniku, ker se sestre ne odzivajo na klice. Tudi sicer so nekatere sestre neprijazne. V čakalnicah se dolgo čaka, prav tako na specialistične ali bolnišnične storitve. Reševalci vozila parkirajo pred dvigalom ali na mestih za invalide in zapirajo invalidom pot do dvigala oziroma parkiranja. Hospitalizacije se krajšajo, zato bolniki po odpustu potrebujejo nego na domu, ki pa je nezadostna. V kletnih prostorih, kjer dela laboratorij, ni zračenja ne v laboratorijih, ne v njihovih čakalnicah. Starejši premalo poznajo svoje pravice, zato bi bilo dobro organizirati okrogle mize, na katerih bi bilo povedano, kako hitreje priti do boljših zdravstvenih storitev, bodisi doma, bodisi pri specialistih. Starejši

ljudje jemljejo veliko zdravil, so pa premalo obveščeni o možnih interakcijah med njimi. Dolžnost zdravnikov bi bila, da jih nanje opozorijo. Direktor je sprejel vse pripombe in jih obširno pojasnil. Delo bo v Zdravstvene domu organizirano bolj starosti prijazno in pripombe seniorjev bodo pri tem upoštevali.

Seniorji so v februarju 2011 obiskali občane Velenja, ki bivajo v domačem **Domu za varstvo odraslih**. Ogledali so si vse prostore doma in ugotovili, da so stanovalci z bivanjem v njem zadovoljni. Na sestanku z njimi so skupaj oblikovali priporočila, po katerih naj bi se sodelovanje z domom okrepilo na vseh skupnih točkah. Pregledati bi bilo treba predloge novih zakonov s področja socialne varnosti, zbrati pripombe in jih poslati Vladi RS. Izrazili so tudi željo po sodelovanju v ocenjevalni komisiji na domskem pustnem karnevalu.

V letu 2011 so organizirali šest različnih srečanj. V marcu so poslušali magistro farmacije Sabino Grm in Natašo Ignatov o **varni in pravilni uporabi zdravil**. Ker je za starejše bolnike to izredno pomembno področje, bodo o tem še kdaj govorili. Aprila so na okrogli mizi z dr. Ivanom Erzenom in dr. Samom Fakinom razpravljali o vprašanju, **ali je starost civilizacijska pridobitev**. V novembru je bila spet okrogla miza o tem, **kako je v Velenju poskrbljeno za starostnike**. S pomočjo Ljudske univerze so v okviru programa Simbioza **mlajši učili starejše računalništva** in z računalniki spoprijateljili okrog 800 starejših občanov, kar je izredno dober in posnemanja vreden dosežek. Ko je bil v Velenju tradicionalni Pikin festival, so na osnovnih šolah starejši učence učili o **uporabi igle in v vezenju**. Delavnice so bile izredno dobro obiskane, izdelki učencev pa so bili predstavljeni na razstavi. O dosedanjih in bodočih **aktivnostih Starosti prijaznega Velenja** so se pogovarjali z dr. Božidarjem Voljčem. V letu 2012 so pričeli z izobraževanjem prve skupine širiteljev **preprečevanja padcev med**

starejšimi. Izobraževanje, ki ga vodi Blaž Švab z Inštituta Antona Trstenjaka, je med člani skupine zelo dobro sprejeto in bo zaključeno do konca leta 2012.

Na osnovi dosedanjih predlogov in mnenj velenjskih seniorjev in njihovega dela, so z Inštitutom Antona Trstenjaka oblikovali **vrednote Starosti prijaznega Velenja**, ki jih bodo skupaj z županom, občinsko upravo in meščani vgradili v strategijo in načrte za nadaljnji razvoj mesta. Vrednote, ki jim bodo sledili, so varno bivanje, urejenost mesta, enakopravna dostopnost na vseh mestih, kjer bi sicer lahko bile ovire, prijaznost povezana z dobrimi medčloveškimi odnosi, zavest o osebni in javni odgovornosti, socialna povezanost med meščani, dobra obveščenost, medgeneracijska družabnost in spoštovanje velenjskih tradicij. S temi vrednotami je Velenje pristopilo k **Dublinški deklaraciji**, ki jo je župan mestne občine, gospod Bojan Kontič, 29. maja 2012, v prisotnosti gostov in velenjskih seniorjev podpisal v Vili Blanki na slovesnosti, ki so jo spremljali tudi mediji. Velenje je tako postalo član velike svetovne družine mest, ki so se zavezala slediti potrebam starejših ljudi in življenje v mestu organizirati tako, da bodo starejši svoje znanje in izkušnje lahko uresničevali v sodelovanju z vsemi mlajšimi generacijami. Na ta način bo starost v Velenju lepa in bogata tudi za njih, ko bodo prišli v leta.

Slovenija se naglo stara in ta zavest počasi prodira tudi v slovensko politiko, ki pa z dejanji in ukrepi na tem področju zaostaja. Vedno več je raznih nevladnih aktivnosti, ki jih izvajajo različna društva, inštituti in ustanove. Med njimi je premalo povezanosti, zato se marsikatera pobude in dejanja ponavljajo, kar ni v prid njihovi odmevnosti in učinkovitosti. V Velenju pa so to znali povezati, med posameznimi aktivnostmi ni tekmovalnosti, ampak sodelovanje. Tudi to je eden od razlogov za dosedanje uspešnost Starosti prijaznega Velenja.

Nevenka Lempl, Božidar Voljč